

MEB 2023 Vizyonundaki İmam Hatip Ortaokulları ve Liseleri ile İlgili Hedeflere İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri

Teachers' and Administrators' Opinions Regarding the Objectives Related to Imam Hatip Secondary and High Schools in MEB 2023 Vision

Kaya YILMAZ ^{ID}, Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Kurum Bilgisi,
kaya.yilmaz@marmara.edu.tr.

Büşra ELÇİÇEĞİ ^{ID}, Arş. Gör., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi,
busra.elcicegi@marmara.edu.tr.

Çağlar ACAR ^{ID}, Uz., Öğretmenlik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD), İstanbul, Türkiye.
caglaracar@epdad.org.

Yılmaz, K., Elçiçeği, B. ve Acar Ç. (2021). MEB 2023 Vizyonundaki İmam Hatip Ortaokulları ve Liseleri ile İlgili Hedeflere İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 447-468.

Geliş tarihi:30.03. 2021

Kabul tarihi:26.08.2021

Yayımlanma tarihi:28.12. 2021

Öz. Bu çalışma, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Ortaokulları ve Liseleriyle ilgili hedeflere ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma metodu kullanılarak yürütülmüştür. Katılımcıların tespit edilmesinde amaçlı örneklem seçimi, verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, iyi örnekler paylaşımları yapan öğretmenlere yönelik ödüllendirme sisteminin geliştirilmesi, Yükseköğretim Kurumu, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kurumlarla ortak çalışmaların yapılması, internette yararlanılarak iyi bir fenomen oluşturulması veya gayr-i ahlaki fenomenlere yasal yasak getirilmesi ve velilerle iş birliğine gidilmesine yönelik görüşler tespit edilmiştir. Öğretmen ve yöneticiler genel olarak İmam Hatip Ortaokullarının diğer okullardan daha başarılı olduğunu dile getirmişlerdir. Başarı farkının dengelenebilmesi için ekonomik bir programın belirlenmesi, fiziki koşulların elverişli olması, Türk okul mimarisi modelinin geliştirilmesi, eğitimin anayasa ile korunması, öğretmenlik mesleğine saygı duyulması, veli ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi için aile eğitimi kursları düzenlenmesi, ortaokullara bütçe ve öğrenci başına ödenek ayrılması veya ailelerden çocuk sayısına göre vergi alınması, kurum kültürü geliştirilmesi, proje okulu ve %10'luk dilimin kaldırılması, okul sayısının 500'ü geçmemesi, öğretmenlerin izlenip değerlendirilmesi, sınavların kalkması ve okulların kontenjanının olması gerektiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Kadın ve erkek katılımcılar arasında müfredat ve dini içeriğin azaltılması veya artırılması konusunda görüş farklılıkları olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen ve yönetici, İmam Hatip Ortaokulları, MEB 2023 Vizyonu.

Abstract. This study was conducted to document the opinions of school administrators and teachers regarding the objectives related to Imam Hatip Secondary Schools and High Schools, which are included in the vision of Ministry of National Education (MEB) 2023. Qualitative research method was used in the study. Purposeful sampling was used to select participants for the study, and semi-structured interview form was used to collect research data. Descriptive analysis method was employed to analyze the obtained data. As a result of the research; opinions were presented on the need to improve the rewarding system, collaborate with higher

education, civil society and international institutions, create a good phenomenon using the internet, or impose a legal ban on immoral phenomena and cooperate with parents. Teachers stated that Imam Hatip Secondary Schools were more successful than other schools. They argued that it is necessary to determine economic program and to equip the physical conditions in order to balance the difference in success. They stated that Turkish school architectural model should be developed, education should be protected with the constitution, it should be respected teaching profession, family education courses should be performed to increase parents and students awareness, government should allocate budget for secondary schools, allowance should be given per student or tax should be charged according to the number of children, corporate culture should be developed, project school and 10% tranche should be removed, the number of schools should not exceed 500, teachers should be monitored and evaluated, exams should be removed and schools should have quota. There were differences in the opinions between male and female participants in terms of reducing and increasing the curriculum and religious content.

Keywords: Teacher and administrators, Imam Hatip Secondary Schools, MEB 2023 Vision.

Extended Abstract

Introduction. Vision is originally from the word "visio", which is derived from the Latin verb "videre" (Solman and Heinze, 1995). Due to its vision structure, it is divided into two as the current vision in terms of showing the place where the institution is located, and the future vision in terms of showing the desired place to be reached (Çetin, 2009; Mirze and Ülgen, 2004). The existence of the vision has an important mission in terms of policy determination in the education sector as in all institutions (Ertürk, 2019). The main element of the MEB 2023 vision is the individual and its holistic development. MEB 2023 vision is aimed to serve the development of students, families, teachers and their environment as a whole, based on the basic function of education, which aims to know and recognize oneself (MEB, 2019). One of the goals of the MEB 2023 vision is for the development of Imam Hatip Secondary Schools and High Schools. In this context, 5 categories have been determined as increasing the cooperation of these institutions with higher education institutions, improving the curriculum course structure, improving the language proficiency, increasing the sharing of good examples and reducing the success difference among schools. The opinions of the principals, deputy principals and teachers working in Imam Hatip secondary schools affiliated to the Ministry of Education about these themes were examined.

Method. This research was carried out using a qualitative research method that allows to study multiple data types with an interpretative approach to situations in their natural environment (Chritensen, Johnson ve Turner, 2015). Interview as a qualitative data collection tool was used to collect data. The purposeful sampling method was used to select the participants. The school administrators and teachers working in Imam Hatip Secondary Schools were interviewed (Chritensen, Johnson ve Turner, 2015; Robson, 2015). Descriptive analysis was used to analyze the obtained data.

Results. As a result of the research; regarding the aim of increasing the cooperation between Imam Hatip Secondary Schools and higher education institutions, which are included in the vision of MEB 2023, the participants stated that the procedure should be determined in which field and how cooperation should be carried out. They said that cooperation should not be limited to only Theology faculties, and academic consultancy provided by the faculties will be beneficial. Regarding the goal of improving Imam Hatip Schools' curriculum, lesson structure and language competencies, the participants stated that Arabic is compulsory and grammatical, and it is difficult to learn this language due to the high number of hours. Teachers and administrators stated that the curriculum and the life of Hz. Muhammad is repeated with lessons such as Siyer and Basic Religious Knowledge, and the lesson hours are long. They said that the religious culture course should be an elective course, the essence of religion should be given within this course, and cultural education should be given in social studies and life studies lessons. They suggested that the textbooks should be prepared on a regional and provincial basis, the curriculum should be designed for LGS according to the student, and the teaching time should be increased in some courses.

Regarding "increasing the sharing of good examples" and "realizing social responsibility and volunteer programs and model practices by Imam Hatip Schools," which are among the sub-goals, they stated that spreading these shares is beneficial and social responsibility projects are effective in that they facilitate teacher-student interaction.

Discussion and Conclusion. It is observed that not many studies have been done in the literature on this research topic. The study results indicated that the duration of the lesson should be increased by combining the lessons that repeat each other in terms of subjects, the content of the branches (such as social studies) that have difficulty in developing the curriculum should be simplified. At the same time, the theoretical knowledge of the Islamic history unit, which is one of the subjects of social studies, should be given in religious courses and the activities should be carried out to reinforce value teaching in the social studies course and this will save students; It is recommended that teachers

who organize activities and carry out projects within the scope of sharing good examples should be rewarded by the Ministry of Education by giving additional fees, in-service points or certificates of achievement as this will be effective in increasing these shares. Career days and professional guidance should be provided, cooperation should be made with associations established by Imam Hatip Secondary School graduates, seminars should be given by academicians, student-teacher-parent cooperation should be increased, cooperation with social institutions and organizations should be made, visual and artistic activities should be increased, a good phenomenon should be created. Bringing foreign teachers alongside the summer courses in terms of improving their language proficiency, decreasing the number of students by increasing the lesson hours and having English-Arabic days in some days, encouraging students to learn interactively with tourists in touristic places, and making areas near these places where students can play thiotra or play games with foreign tourists will be beneficial. Language conversation groups should be established not to evaluate language lessons with marks as optional, but to observe them in the process. In order to reduce the difference in success, students' capacity should be reduced by improving the physical equipment of schools, Turkish school architecture should be developed, teachers should be encouraged to increase their personal professional development, corporate culture should be developed, and student-parent awareness should be raised. It is expected that allocating a budget per student to schools will be effective.

Giriş

Eğitim her devletin geleceğini şekillendiren en önemli unsurlardan birisidir. Eğitim kurumlarının geleceğe yönelik ihtiyaçları ön görmesi ve bu ihtiyaçların karşılanmasına katkıda bulunması beklenmektedir. Eğitim politikacı ve yöneticilerine bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri ve hayatın değişen dinamiklerini dikkate alarak toplumun ihtiyaçlarını tespit etme ve gerekenleri yapma konusunda önemli rol ve sorumluluklar düşmektedir. Eğitim politikacıları ve yöneticileri tarafından hazırlanan vizyon adı altındaki belgeler, kurumların değişen dinamikler karşısında varlıklarını sürdürebilmesi ve toplumun değişen ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için gereklidir. Ancak kurumlardaki sürdürülebilirliğin sağlanması ve hedeflenen başarının yakalanması, oluşturulan vizyonun geleceği ne kadar doğru yansıttığına bağlıdır. Geleceği doğru olarak ön gören ve yansıtan bir vizyon, tüm paydaşları harekete geçirici bir güç kaynağı olacaktır.

Vizyon köken olarak Latince “videre” fiilinden türeyen “visio” kelimesinden gelmektedir. Kelime kavrama, algılama ve uyanık olma anlamlarında kullanılmıştır (Solman veHeinze, 1995). Soyutlamalar ile imajları kapsayan, belgeler dışında insanların düşünce ve eylemlerinde yaşadığı kabul gören kelime “olması arzulan bir durum, geleceğin canlı bir resmi” olarak nitelendirilmektedir (Burnside, Henry veWalker, 1994; Durna, 2002). Vizyon kelimesi yaygın olarak 1990’lı yıllarda kullanılmaya başlanmıştır (Erçetin, 2000). Vizyon, bir yapının kurumsal kültürü, dünya görüşü ve geleceğe yönelik perspektifini ifade eden bir paradigmadır. Bu nedenle belirlenen hedeflere ulaşılması adına planlar yapılır (Barca ve Balcı, 2006).

Vizyonun geleceğin izdüşümü (hayal edilebilir), gerçekçi amaçlara sahip (ulaşılabilir), uzun vadede cezbedici, motive edici, değişen durumlara göre esnek, iletilebilir, karar aşamasında yön gösterici (odaklanmış), mükemmeliyetçi ve yetki verici olma gibi özellikleri bulunmaktadır (Aktan, 1997; Yalçın, 2002). Nitelikli bir vizyon, çekirdek ideoloji ve tasarlanan gelecek olmak üzere iki bileşenden oluşmalıdır (Şimşek, 1998). Çekirdek ideoloji, kurumun savunduğu paradigma ve niçin var olduğunun tanımlanmasıdır. İkinci bileşen olan tasarlanan gelecek ise başarılması hedeflenen seviyeye ulaşabilmek adına önemli değişikliklerin yapılması ve ilerlemeyi gerektirmektedir (Collins ve Porras, 1999). Bu değişim ve ilerlemeyi sağlama adına kurumlar birtakım stratejiler geliştirir. Strateji kurumun amacı, politikası ve eylemlerini tutarlı, etkin ve sistematik bir şekilde bütünleştiren plandır (Porter,Mintzberg ve Quinn, 1999). Vizyon yapısı gereği kurumun içinde bulunduğu yeri göstermesi açısından mevcut vizyon ve ulaşılması istenen yeri göstermesi bakımından gelecekteki vizyon olarak ikiye ayrılmaktadır (Çetin, 2009; Mirze ve Ülgen, 2004).

Vizyonun var olması tüm kurumlarda olduğu gibi eğitim sektöründe de politika belirlenmesi açısından önemli bir misyona sahiptir (Ertürk, 2019). Eğitim politikasının belirlenmesi için vizyona ihtiyaç olmakla birlikte bunun paylaşılması ve paydaşlar tarafından destek görmesi gerekmektedir (Mingat ve Ta, 2003). Bu bakımdan MEB 2023 vizyonu eğitim sistemimiz açısından gerekli ve önemli bir adımdır. Yayınlanan vizyon aynı zamanda bir ihtiyaç meselesidir.

Nanus (1992) vizyonu geleceğe kurulan bir köprü olarak değerlendirmektedir. MEB 2023 vizyonu; akademik başarı ile birlikte evrensel medeniyete katkı sağlama, öğrencilerin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerleri öğrencilerin yaşantılarında inşa etmelerini içermesi ve evrensel-ulusal değerlere vurgu yapması açısından önemlidir (MEB, 2018). Vizyon kurumların ulaşmayı hedeflediği uzun vadeli planları içermesine rağmen(Erdoğan, 2015), MEB 2023 vizyonu uzun vadeli bir hedef yerine, üç yıllık bir süreci kapsayan belge niteliğindedir. MEB 2023 vizyonu; 2018-2019 eğitim öğretim yılında tasarım, simülasyon ve öncü pilot uygulamaları, 2019-2020 sürecinde ülke genelinde pilot uygulamaları ve tasarımı biten uygulamaların hayata geçirilmesini, 2020-2021 süreci ise ana hedefler ve eylemlerin hayata geçirilmesini öngörmektedir (MEB, 2018). Sürecin nasıl

işleyeceği, ne tür bir prosedür takip edileceği, bu süreçte kimlerin görev alacağı ve paydaşların görev tanımlamalarının neler olacağı hususlarında belgede birtakım belirsizlikler mevcuttur.

MEB 2023 vizyonunun ana ögesi birey ve onun bütünsel olarak gelişimidir. Bu amaçla öğrencilerin ilgi, yetenek, beceri ve karakterlerinin geliştirilmesi adına okullarda “Tasarım-Beceri Atölyeleri” kurulması, zorunlu ders saatlerinin ve çeşitlerinin azaltılması, derslerde öğrenmenin kişiselleştirmesi ve uygulama merkezli eğitim verilmesi hedeflenmiştir. Öğrencilerin öğrenme süreçlerinde görev alan bütün aktörlerin okulu iyileştirmesine yönelik “Okul Gelişim Modeli” kurulması, bunun tüm kademelerde yapılandırılması ve “Okul Profili Değerlendirme” modeli ile izlenmesi, değerlendirilmesi ve desteklemesi öngörülmüştür. MEB 2023 vizyonunda bireyin kendini bilmesi ve tanınması, öğrenci, aile, öğretmen ve çevresinin bir bütün olarak gelişmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2019). MEB 2023 vizyonunun hedeflerinden biri de İmam Hatip Ortaokulları ve Liselerinin gelişimine yöneliktir. Bu kapsamda, bu kurumların yükseköğretim kurumları ile iş birliğinin artırılması, müfredat ve derslerin iyileştirilmesi, dil yeterliliklerinin geliştirilmesi, iyi örnekler paylaşımının artırılması ve okullar arası başarı farkının azaltılması olmak üzere beş tema veya hedef belirlenmiştir. Bu çalışmada belirlenen bu temalar hakkında MEB’e bağlı İmam Hatip Ortaokullarında görevli müdür, müdür yardımcısı ve öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir.

Bu çalışma, MEB 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Ortaokulları ve Liseleriyle ilgili yükseköğretim kurumları arasında iş birliğinin artırılması, müfredat ve ders yapısının iyileştirilmesi, dil yeterliliklerinin geliştirilmesi, iyi örnekler paylaşımının artırılması, okullar arası başarı farkının azaltılması hedeflerine ilişkin İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Okul yöneticileri ve öğretmenlerinin MEB 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Okulları ve yükseköğretim kurumları arasında iş birliğinin artırılması hedefine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Okul yöneticileri ve öğretmenlerinin MEB 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Okullarının müfredat ve ders yapısının iyileştirilmesi hedefine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okul yöneticileri ve öğretmenlerinin MEB 2023 vizyonunda yer alan dil yeterliliklerinin geliştirilmesi hedefine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Okul yöneticileri ve öğretmenlerinin MEB 2023 vizyonunda yer alan iyi örnekler paylaşımının artırılması hedefine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Okul yöneticileri ve öğretmenlerinin MEB 2023 vizyonunda yer alan okullar arası başarı farkının azaltılması hedefine ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma, çoklu öznel veri türlerini kendi doğal ortamı içinde belirlenen durumları yorumlayıcı yaklaşım ile çalışmaya izin veren nitel araştırma metodu kullanılarak yürütülmüştür (Chritensen, Johnson ve Turner, 2015). Bu çalışmada araştırma konusu ile ilgili katılımcıların öznel bakış açılarını ortaya koymak amaçlandığı için bu yöntem tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcı grubunu İstanbul’un farklı semtlerindeki (Anadolu yakasında (Üsküdar, Pendik), Avrupa yakasında (Esenler, Gaziosmanpaşa, Küçükçekmece) İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan öğretmenler ve okul yöneticileri oluşturmaktadır. Çalışmaya katılacak öğretmen ve okul yöneticilerinin belirlenmesinde amaçlı örneklem kullanılmıştır. Görev yapılan okulun bulunduğu semt, okulun türü, cinsiyet ve mesleki deneyim kriteri olarak kullanılarak çalışmaya toplam 20 öğretmen ve yönetici seçilmiştir. Bu araştırma, İstanbul ili, 5 kadın ve 5 erkek öğretmen, 3 kadın ve 7 erkek okul

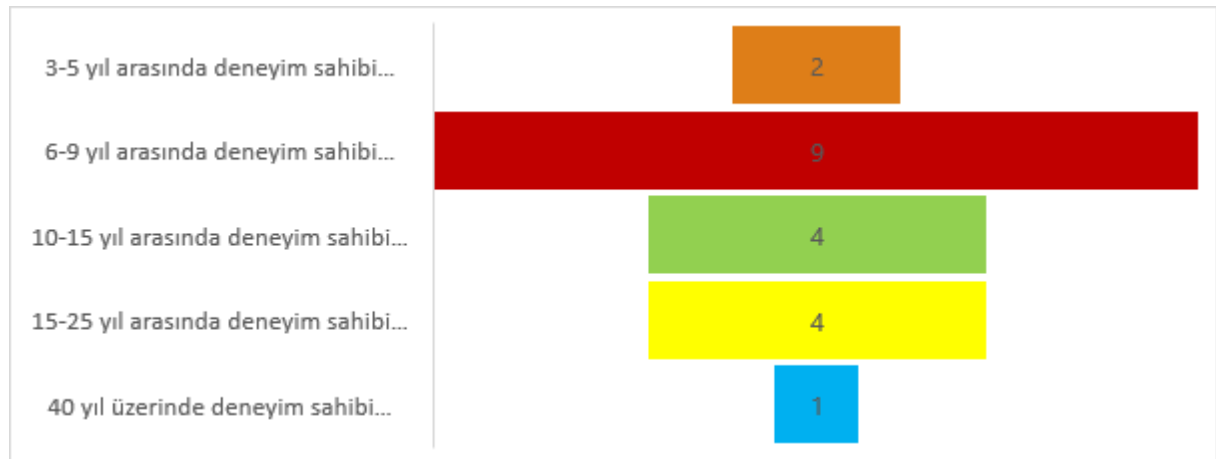
yöneticisi ile sınırlandırılmıştır. Katılımcılarda mesleklerinde en az 3 yıllık deneyim sahibi olma koşulu aranmıştır. Katılımcılar branşlara göre Sosyal Bilgiler, Din Kültürü, Müzik, Coğrafya, Matematik, Rehberlik, Türkçe ve Fizik öğretmenleri ile sınırlıdır. Katılımcıların unvan (müdür-müdür yardımcısı-öğretmen), cinsiyet (E: erkek; K: kadın), branş ve mesleki kıdemlerine ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların unvan, cinsiyet, branş ve mesleki kıdemlerine ilişkin bilgiler

Katılımcı Sayısı	Unvan	Cinsiyet	Branş	Mesleki Kıdem
1.	Müdür	E	Matematik	25
2.	Müdür Yardımcısı	E	Matematik	15
3.	Müdür Yardımcısı	E	Sosyal Bilgiler	10
4.	Müdür	E	Coğrafya	41
5.	Müdür Yardımcısı	E	Din Kültürü	23
6.	Müdür Yardımcısı	E	Sosyal Bilgiler	8
7.	Müdür Yardımcısı	E	Sosyal Bilgiler	8
8.	Müdür	K	Coğrafya	8
9.	Müdür Yardımcısı	K	Müzik	13
10.	Müdür Yardımcısı	K	Fizik	23
11.	Öğretmen	E	Din Kültürü	7
12.	Öğretmen	E	Din Kültürü	6
13.	Öğretmen	K	Rehberlik	9
14.	Öğretmen	K	Rehberlik	12
15.	Öğretmen	K	Sosyal Bilgiler	3
16.	Öğretmen	E	Matematik	14
17.	Öğretmen	K	Sosyal Bilgiler	6
18.	Öğretmen	E	Türkçe	3
19.	Öğretmen	E	Türkçe	7
20.	Öğretmen	K	Matematik	6

Tablo 1’de görüleceği üzere araştırmaya 3 müdür, 7 müdür yardımcısı, 10 öğretmen olmak üzere toplam 20 kişi katılmıştır. Katılımcıların 5’i kadın öğretmen, 3’ü kadın idareci; 7’si erkek idareci, 5’i erkek öğretmendir. Branşlara göre katılımcıların 5’i Sosyal Bilgiler, 4’ü Matematik, 3’ü Din Kültürü, 2’si Coğrafya-Rehberlik-Türkçe, 1’i Müzik-Fizik öğretmenliği yapmaktadır. Katılımcıların mesleki kıdemi ise en az 3, en fazla 41 yıldır. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre dağılımı Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Katılımcıların mesleki kıdemlerine göre oranı

Şekil 1’de görüleceği üzere, katılımcılar mesleki kıdemlerine göre 5 gruba ayrılmıştır. Katılımcılardan 6-9 yıl arasında mesleki deneyim sahibi olan 9 kişi bulunmaktadır. 10-15 yıl ve 15-25 yıl arasında mesleki deneyimi olan 8 kişi katılımcı bulunmaktadır.40 yıl üzerinde mesleki deneyimi bulunan bir katılımcı mevcuttur.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında nitel veri toplama araçlarından görüşme kullanılmıştır (Chritensen, Johnson ve Turner, 2015; Robson, 2015). İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan yönetici ve öğretmenler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Görüşmeler katılımcıların uygun bulunduğu gün ve saatlerde, görev yaptıkları okullarda yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde katılımcılara gönüllü katılım formu imzalatılmıştır. Görüşme esnasında, yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu sorulara ilaveten -katılımcıların verdikleri cevaplara bağlı olarak-sonda ve devam soruları da sorulmuştur. Görüşme süreleri 15-45 dakika arasında değişmektedir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır (Patton, 2002). Bu analiz yöntemi, gözlem ve görüşme gibi nitel veri toplama araçlarından elde edilen verilerin kod, kategori ve tema şeklinde verilere dayalı olarak düzenlenmesini içermektedir.

Bulgular

Bu kısımda, MEB 2023 Vizyonunda yer alan İmam Hatip Ortaokulları ile ilgili hedeflere ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerini içeren bulgulara yer verilmiştir.

1.1. Katılımcıların MEB 2023 Vizyonunda Yer Alan İmam Hatip Okulları ve Yükseköğretim Kurumları Arasında İş Birliğinin Artırılması Hedefi Hakkındaki Görüşleri

MEB 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Okulları ve yükseköğretim kurumları arasında iş birliğinin artırılması hedefine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini içeren bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Okulyöneticisi ve öğretmenlerin MEB 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Okulları ve yükseköğretim kurumları arasında iş birliğinin artırılması hedefine ilişkin görüşleri

Katılımcılar tarafından ileri sürülen görüşler	Yönetici Katılımcılar	Branşları	Öğretmen Katılımcılar	Branşları	Toplam
1.Proje Geliştirilmeli	Y(1,2,3,4,6,7,9,10)	Y(1,2)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(4)-Cog. Y(9)-Mzk. Y(10)-Fzk.	Ö(11,13,14,15,16,17,18)	Ö(11)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16,20)-Mat. Ö(15,17)-S.B.	8 Yönetici 7 Öğretmen 15 Katılımcı
2.Öğretmenlere seminer verilmeli	Y(1,2,3,6,7,8,9)	Y(1,2)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(9)-Mzk.	Ö(12,13,14,15,16,17,19)	Ö(12)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16)-Mat. Ö(15,17)-S.B. Ö(19)-Trk.	7 Yönetici 7 Öğretmen 14 Katılımcı

3.Fakülte yapılımalı	ziyaretleri	Y(1,2,3,4,5,6,8,10)	Y(1,2)-Mat. Y(3,6)-S.B. Y(5)-D.K. Y(4,8)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(11,13,14,16,17,18)	Ö(11)-D.K. Ö(13,14)-PDR Ö(16)-Mat. Ö(17)-S.B. Ö(18)-Trk.	8 Yönetici 6 Öğretmen 13 Katılımcı
4.Akademik yapılımalı	koçluk	Y(1,2,3,4,6,10)	Y(1,2)-Mat. (3,6)-S.B. Y(4)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(11,13,14,15,16,17,20)	Ö(11)-D.K. Ö(13,14)-PDR Ö(16,20)-Mat. Ö(15,17)-S.B.	6 Yönetici 8 Öğretmen 13 Katılımcı
5.Prosedür belirlenmeli		Y(1,2,3,5,6,7,8,10)	Y(1,2)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(5)-D.K. Y(8)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(11,12,13,14,15,16,17,18)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16,20)-Mat. Ö(15,17)-S.B. Ö(18)-Trk.	8 Yönetici 9 Öğretmen 17 Katılımcı

MEB 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Okulları ve yükseköğretim kurumları arasında iş birliğinin artırılması hedefine ilişkin okul yöneticisi ve öğretmen görüşlerinin verildiği Tablo 2 incelendiğinde, katılımcılar tarafından en fazla ifade edilen görüşün 'prosedür belirlenmeli' olduğu görülmektedir. Hem yöneticiler hem de öğretmenler MEB 2023 vizyonunu eğitim açısından olumlu değerlendirmekle birlikte bunun hangi alanlarda ve ne şekilde olacağına dair belirsizlik bulunduğu ve ne yapmaları gerektiğinden tam olarak emin olamadıkları için prosedür geliştirilmesi gerektiğini önermişlerdir. Prosedür geliştirilmesinin ardından katılımcıların en fazla dile getirdiği diğer konu ise 'proje geliştirilmesi'dir. Katılımcılara göre, yükseköğretim kurumları ve MEB İmam Hatip Okulları arasında yapılabilecek projeler, hem iş birliğinin artırılmasına katkı sağlayacak, hem de okul ve yükseköğretim kurumlarının prestijini olumlu yönde etkileyecektir. Bu sayede üniversitelerin Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarından habersiz bir şekilde bağımsız hareket etmemesi sağlanacaktır. Katılımcılar eğitim bir bütün olduğunu, ilkokul, ortaokul ve liselerde gerçekleştirilen eğitim yükseköğretim kurumlarından bağımsız olarak düşünülmemeyeceğini belirtmişlerdir. Çünkü üniversitelere öğrenci alt yapısını sağlayan kurumlar MEB'e bağlı okullardır. Yükseköğretim kurumları, staj ve uygulama derslerinde öğrencilerini millî eğitime bağlı okullara göndermektedir. Bu nedenle, iki farklı kademede kurumlar arasında iş birliğinin artırılması gereklidir. Katılımcılar tarafından iş birliğini artırmaya yönelik en fazla söylenen ifadelerden biri de 'öğretmenlere seminer verilmeli' fikridir. Eşit sayıda yönetici ve öğretmenin ifade ettiği bu görüşte, katılımcılar yükseköğretim kurumlarında akademisyenlerle iş birliği yapılmasının önemli olduğunu, onların okullara davet edilerek öğretmenlere seminer vermelerinin yararlı olacağını belirtmişlerdir. Bu görüşü 13 katılımcının ifade ettiği 'fakülte ziyaretlerinin yapılması' fikri takip etmektedir. Yönetici ve öğretmenler çift yönlü bir etkileşimin gerekliliğini vurgulamışlardır. Katılımcılar fakültelerden öğretim elemanlarının MEB okullarına gidip seminer vermeleri gerektiğini, MEB'ten de fakültelere öğretmen, yönetici hem de öğrenci ziyaretlerinin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu şekilde öğrenciler bir sonraki öğrenim kademesi hakkında yaparak yaşayarak bilgi sahibi olacağı gibi meslek seçimlerinde de doğru yönlendirmeler için uygun imkânara sahip olmaları sağlanabilecektir. Bu konuda katılımcılar tarafından belirtilen diğer bir görüş ise 'akademik koçluk' yapılmasıdır. Yükseköğretim kurumlarında çalışan akademisyenlerin öncülüğünde MEB okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenler ile beraber öğrenim gören öğrencilere akademik koçluk yapılmalıdır. Katılımcılara göre, akademik koçluk ile proje geliştirilmesi ve proje yönetimi daha sağlıklı bir şekilde ilerleyecektir.

1.2. Katılımcıların MEB 2023 Vizyonunda Yer Alan İmam Hatip Okullarının Müfredat ve Ders Yapısının İyileştirilmesi Hedefi Hakkındaki Görüşleri

MEB 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Okullarının müfredat ve ders yapısının iyileştirilmesi hedefine ilişkin yönetici ve öğretmenlerin görüşlerini içeren bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.

MEB 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Okullarının müfredat ve ders yapısının iyileştirilmesi hedefine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri

Katılımcılar tarafından ileri sürülen görüşler	Yönetici Katılımcılar	Branşları	Öğretmen Katılımcılar	Branşları	Toplam
1. Dil eğitiminin seçmeli olması	Y(3,4,5,6,7)	Y(3,6,7)-S.B. Y(4)-Cog. Y(5)-D.K.	Ö(11,13,14, 15,16,17,18)	Ö(11)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16,20)-Mat. Ö(15,17)-S.B.	8 Yönetici 7 Öğretmen 15 Katılımcı
2. Kur'an-ı Kerim ağırlıklı müfredatın geliştirilmesi	Y(2,4,5,7)	Y(2)-Mat. Y(4)-Cog. Y(5)-D.K. Y(7)-S.B.	Ö(12,13,14, 15,16,17,19)	Ö(11,12)-D.K. Ö(15,17)-S.B. Ö(16)-Mat. Ö(18,19)-Trk.	4 Yönetici 7 Öğretmen 11 Katılımcı
3. Kültür eğitiminin, sosyal bilgiler, hayat bilgisi derslerinde verilmesi	Y(3,4,5,6,7)	Y(3,6,7)-S.B. Y(4)-Cog. Y(5)-D.K.	Ö(11,12,13, 14,15,17, 18,19)	Ö(11,12) -D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(18,19)-Trk.	5 Yönetici 8 Öğretmen 13 Katılımcı
4. Adab-ı muaşeret dersinin konulması	Y(1,2,5, 6,7,9)	Y(1,2)-Mat. Y(5)-D.K. Y(6,7)-S.B. Y(9)-Mzk.	Ö(11,12,14, 15,16,17, 18,20)	Ö(11,12)- D.K. Ö(14)-PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(16,20)-Mat. Ö(18)-Trk.	6 Yönetici 8 Öğretmen 14 Katılımcı
5. Aynı konuları içeren dersler birleştirilmesi	Y(1,2,3, 4,5,6,10)	Y(1,2)-Mat. Y(3,6)-S.B. Y(4)-Cog. Y(5)-D.K. Y(10)-Fzk.	Ö(11,12,13, 14,15,16, 17,18)	Ö(11,12)- D.K. Ö(13,14)- PDR Ö(15,17)-S.B. Ö(16)- Mat. Ö(18)-Trk.	7 Yönetici 8 Öğretmen 15 Katılımcı
6. Ders yükünün azaltılması	Y(1,2,3, 4,7,8,9)	Y(1,2)-Mat. Y(3,7)- S.B. Y(4,8)-Cog. Y(9)-Mzk.	Ö(11,12,13, 14,15,16, 17,18)	Ö(11,12)- D.K. Ö(13,14)- PDR Ö(15,17)-S.B. Ö(16)- Mat. Ö(18)-Trk.	7 Yönetici 8 Öğretmen 15 Katılımcı
7. 5. sınıf ders saatlerinin azaltılması, 4-5 saat teorik, 2-3 saat atölye eğitimi olması	Y(3,4,5, 6,8,10)	Y(3,6)-S.B. Y(4,8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(10)-Fzk.	Ö(12,13,14, 15,17,18, 19,20)	Ö(12)-D.K. Ö(13,14)- PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(18,19)-Trk. Ö(20)-Mat.	6 Yönetici 8 Öğretmen 14 Katılımcı
8. Bu okulların kendi içinde ikiye ayrılması	Y(1,2,3, 5,6,8)	Y(1,2)-Mat. Y(3,6)-S.B. Y(5)-D.K. Y(8)-Cog.	Ö(13,16, 18,19,20)	Ö(13)-PDR 16,20)-Mat. Ö(18,19)-Trk.	6 Yönetici 5 Öğretmen 11 Katılımcı
9. Öğrenci sayısının 500'ü geçmemesi	Y(1,4,5,6, 8,9,10)	Y(1)-Mat. Y(4,8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(6)-S.B. Y(9)-Mzk. Y(10)-Fzk.	Ö(11,13,14, 15,16,20)	Ö(11)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16,20)-Mat. Ö(15,17)-S.B. Ö(18)-Trk.	7 Yönetici 9 Öğretmen 16 Katılımcı
10. İmam Hatip	Y(2,3,4,10)	Y(2)-Mat.	Ö(12,13,16,	Ö(12)-D.K.	4 Yönetici

okullarına öğrenci seçme hakkı tanınması		Y(3)-S.B. Y(4)-Cog. Y(10)-Fzk.	17,20)	Ö(13)-PDR. Ö(16,20)- Mat. Ö(17)-S.B.	6 Öğretmen 10 Katılımcı
11. Okullar büyük bina olarak tasarlanmaması, öğrencinin kendini gerçekleştirebileceği alan bulunması	Y(4,5,6,8)	Y(4,8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(6)-S.B.	Ö(11,16, 18,20)	Ö(11) -D.K. Ö(16,20)-Mat. Ö(18)-Trk.	4 Yönetici 4 Öğretmen 8 Katılımcı
12. Öğrenciye göre LGS'ye yönelik müfredat tasarlanması	Y(1,3,4, 5,7,8)	Y(1)-Mat Y(4,8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(3,7)-S.B.	Ö(11,13, 14,15, 16,17,20)	Ö(11) -D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16,20)-Mat. Ö(15,17)-S.B.	6 Yönetici 8 Öğretmen 14 Katılımcı
13. Ders kitaplarının bölge ve il bazlı hazırlanması	Y(2,3,4,5,7)	Y(2)-Mat. Y(3,7)-S.B. Y(4)-Cog. Y(5)-D.K.	Ö(12,13,14 15,16,17,19)	Ö(11,12)-D.K. Ö(15,17)-S.B. Ö(16)-Mat Ö(18,19)-Trk.	5 Yönetici 7 Öğretmen 12 Katılımcı

1.3. Katılımcıların MEB 2023 Vizyonunda Yer Alan Dil Yeterliliklerinin Geliştirilmesi Hedefi Hakkındaki Görüşleri

MEB 2023 vizyonunda yer alan dil yeterliliklerinin geliştirilmesi hedefine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.

MEB 2023 vizyonunda yer alan dil yeterliliklerinin geliştirilmesi hedefine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri

Katılımcılar tarafından ileri sürülen görüşler	Yönetici Katılımcılar	Branşları	Öğretmen Katılımcılar	Branşları	Toplam
1. Arapça ve İngilizcenin seçmeli olması	Y(2,3,4,5, 6,7,8,9)	Y(2)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(4,8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(9)-Mzk.	Ö(11,12,13, 14,15,16, 17,18,19)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16,)-Mat. Ö(15,17)-S.B. Ö(18,19)-Trk.	8 Yönetici 9 Öğretmen 17 Katılımcı
2. Dil derslerinin saatinin artırılması	Y(2,3,4,5, 6,7,8,9)	Y(2)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(4,8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(9)-Mzk.	Ö(11,12,13, 14,15,16, 17,18,19)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16,)-Mat. Ö(15,17)-S.B. Ö(18,19)-Trk.	8 Yönetici 9 Öğretmen 17 Katılımcı
3. Yabancı öğretmenlerin getirilmesi	Y(1,2,3,7,10)	Y(1,2)-Mat. Y(3,7)-S.B. Y(10)-Fzk.	Ö(11,12,15, 16,19,20)	Ö(11,12)-D.K. Ö(15)-S.B. Ö(16,20)-Mat. Ö(19)-Trk.	5 Yönetici 6 Öğretmen 11 Katılımcı
4. Yaz veya kış okulları uygulamasının yapılması	Y(1,2,3,5, 6,7,9,10)	Y(1,2)-Mat. Y(3,6,7)-S.B.	Ö(11,12,13, 14,16,17,19)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)-PDR.	9 Yönetici 7 Öğretmen

			Y(5)-D.K. Y(9)-Mzk. Y(10)-Fzk.	Ö(16)-Mat. Ö(19)-Trk. Ö(17)-S.B.	16 Katılımcı
5.Turistik yer ve müzelerde öğrencilerin yabancılarla etkileşime girmesi	Y(1,2,3,4,5,6,8,10)	Y(1,2)-Mat. Y(3,6)-S.B. Y(5)-D.K. Y(4,8)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(11,13,14,16,17,18,20)	Ö(11)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16-20)-Mat. Ö(17)-S.B. Ö(18)-Trk.	8 Yönetici 7 Öğretmen 14 Katılımcı
6.Okulda bir günün Arapça-İngilizce günü olması ve o gün Türkçe konuşulmaması	Y(2,3,6,7,8,9,10)	Y(2)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(8)-Cog. Y(9)-Mzk. Y(10)-Fzk.	Ö(12,13,14,15,16,17)	Ö(12)-D.K. Ö(13,14)-PDR Ö(15,17)-S.B. Ö(16)-Mat.	7 Yönetici 6 Öğretmen 13 Katılımcı
7.Proje sınıfları oluşturulması, öğrenci sayısının azaltılması	Y(1,2,3,4,6,7,8,10)	Y(1,2)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(4,8)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(11,13,14,15,16,17)	Ö(11)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16)-Mat. Ö(15,17)-S.B.	8 Yönetici 6 Öğretmen 14 Katılımcı
8.Başarının not ile değerlendirilmemesi, sadece devam durumuna bakılması, öğrencinin süreç içerisinde gözlenmesi	Y(3,4,7,8,10)	Y(3,7)-S.B. Y(4,8)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(13,14,15,17,18,19)	Ö(13,14)-PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(18,19)-Trk.	5 Yönetici 6 Öğretmen 11 Katılımcı
9.Materyallerin tasarlanması	Y(4,5,8,6,7,9,10)	Y(4,8)Cog. Y(5)-D.K. Y(6,7)-S.B. Y(9)-Mzk. Y(10)-Fzk.	Ö(11,12,13,14,15,17)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(15,17)-S.B.	7 Yönetici 7 Öğretmen 14 Katılımcı
10.Yabancı dilde müzik dinletilmesi, bilgisayar destekli oyunlar geliştirilmesi	Y(1,2,3,5,7,8,10)	Y(1,2)-Mat. Y(3,7)-S.B. Y(5)-D.K. Y(8)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(11,12,13,14,16,17,18,19)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16)-Mat. Ö(17)-S.B. Ö(18,19)-Trk.	7 Yönetici 8 Öğretmen 15 Katılımcı
11.Yabancı dil derslerinin konuşma ağırlıklı olması	Y(1,2,4,5,6,8,9,10)	Y(1,2)-Mat. Y(4,8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(6)-S.B. Y(9)-Mzk. Y(10)-Fzk.	Ö(11,12,13,14,15,16,17,18,19,20)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)-PDR Ö(16,20)-Mat. Ö(15,17)-S.B. Ö(18,19)-Trk.	8 Yönetici 10 Öğretmen 18 Katılımcı

MEB 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Okullarının müfredat ders yapısının iyileştirilmesi hedefine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini içeren Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların müfredat ve ders yapısıyla ilgili olarak en çok dile getirdikleri düşüncelerin başında ‘öğrenci sayısının 500’ü geçmemesi’ gelmektedir. Katılımcılar, öğrenci sayısının fazla olmasının okul ve sınıf ikliminin oluşturulmasını ve müfredatın işlenmesini zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Bu duruma yönelik çözüm önerisi olarak da okullara kontenjan konulması ve okul mevcudunun 500’ü geçmemesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca 4 yönetici ve 6 öğretmen olmak üzere toplam 10 katılımcının ifade ettiği ‘İmam Hatip Okullarına öğrenci seçme hakkı tanınması’ görüşü okulların kontenjanı olması görüşünü desteklemektedir. Bu okullarda görev yapan yönetici ve idareciler Fen, Anadolu ve Sosyal Bilimler liselerinde olduğu gibi kendi öğrencilerini kendileri seçmek istediklerini, bunun okul başarısını

artıracağını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcıların çoğu 'bu okulların kendi içinde ikiye ayrılmalı' görüşünü dile getirmişlerdir. Katılımcılar, okulların üniversiteye veya diyanete öğrenci yetiştirecek şekilde ikiye ayrılmasının ve bu okullara ihtiyaç analizi yapılarak öğrenci alınmasının ve müfredatın da buna göre belirlenmesinin isabetli bir karar olacağını belirtmişlerdir. Katılımcılar, 'Okullar büyük bina olarak tasarlanmamalı, öğrencinin kendini gerçekleştirebileceği alan bulunmalı' görüşünü ileri sürerek, okulların mimari yapısı ve fiziki imkanları ile öğrencinin başarısını destekleyecek, kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak ve kendilerini gerçekleştirme alanları bulunduracak şekilde dizayn edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

5 yönetici ve 8 öğretmen olmak üzere toplam 13 katılımcı, 'kültür eğitiminin Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi derslerinde verilmeli' görüşünü dile getirmiştir. Özellikle Din Kültürü ve Sosyal Bilgiler branşında olan idareci ve öğretmenler, Din Kültürü derslerinde dinin özünün verilmesi gerektiğini, din eğitiminde kültür eğitiminin olamayacağını, ders adında geçen kültür eğitimi kısmının Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi derslerinde verilmesinin daha yararlı olacağını belirtmişlerdir. Katılımcılar, 'Aynı konuları içeren derslerin birleştirilmesi', 'Ders yükünün azaltılması' ve 'Özellikle 5. sınıf ders saatlerinin azaltılması, 4-5 saat teorik, 2-3 saat atölye eğitimi olması' gerektiği görüşünü dile getirmişlerdir. Katılımcılar, özellikle Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü derslerinde müfredat içeriğinin çok yoğun olduğunu, müfredatı yetiştirmekte zorlandıklarını ve müfredat yoğunluğuna rağmen özellikle Sosyal Bilgiler dersi için verilen sürenin az olduğunu ifade etmişlerdir. Farklı branş öğretmenleri de özellikle adı geçen iki alandaki öğretmenlerin durumdan memnun olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılar, din eğitimi ile ilgili birbirini tekrar eden derslerin birleştirilmesi ve konuların azaltılması ile birlikte derslerin bir kısmının teorik olarak işlenmesinin ardından uygulama olarak haftada en azından 2-3 saat atölye eğitiminin yapılması gerektiğini önermişlerdir. Bununla birlikte öğretmenlerin ve yöneticilerin bir kısmı da İmam Hatip Ortaokullarında müfredat ve ders yapısının 'Kur'an-ı Kerim ağırlıklı olması' gerektiği görüşünü dile getirmişlerdir. Katılımcılar, 'öğrenciye göre LGS'ye yönelik müfredat tasarlanması' fikri kapsamında, müfredat tasarlamadan önce öğrenci ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğini bunun için ihtiyaç analizinin yapılmasının yerinde olacağını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ders kitaplarının 'bölgesel ve il bazlı hazırlanması' gerektiği düşüncesini ifade etmişlerdir. Katılımcılar, bölgenin sosyo-ekonomik durumunun, ihtiyaçlarının ve öğrencilerin yaşadıkları çevrenin koşullarının dikkate alınmasının başarıyı artıracığı, aynı zamanda bölgesel farklılıkları da en aza indireceğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar, İmam Hatip Okullarında görev yapan öğretmenler ile Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesindeki akademisyenlerin hazırladıkları ortak çalışma kitabını derslerinde kullandıklarını ve bunun başarıyı artırdığını gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

Müfredatta yer alan dil dersleriyle ilgili olarak katılımcılar 'dil eğitiminin seçmeli olması' gerektiği fikrini ileri sürmüştür. Katılımcılar, isteyen ve başarılı öğrencilere dil eğitiminin verilmesinin doğru olacağını, dil eğitiminin zorunlu bir şekilde verilmesinin ise doğru olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılar, öğrencilerin özellikle Arapça dersinde zorlandıklarını ve bu nedenle bu dersi sevmediklerini ve motivasyonlarının düşük olduğunu ifade etmişlerdir.

Müfredatın iyileştirmesine yönelik dile getirilen görüşler arasında en fazla katılımın sağlandığı görüş 'Adab-ı muâşeret dersi konulması' fikridir. Çalışmaya katılan öğretmen ve yöneticiler, bazı öğrencilerin ortak alan davranışları konusunda temel sıkıntılar yaşadığını, müfredata eklenecek böyle bir dersin bu sorunları aşma konusunda yardımcı olabileceğini belirtmişlerdir.

1.4. Katılımcıların MEB 2023 Vizyonunda Yer Alan İyi Örnekler Paylaşımının Artırılması Hedefi Hakkındaki Görüşleri

MEB 2023 vizyonunda yer alan iyi örnekler paylaşımının artırılması hedefine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini içeren bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.

MEB 2023 vizyonunda yer alan iyi örnekler paylaşımının artırılması hedefine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri

Katılımcılar tarafından ileri sürülen görüşler	Yönetici Katılımcılar	Branşları	Öğretmen Katılımcılar	Branşları	Toplam
1.Öğretmen-öğrenci etkileşimi artırılmalı	Y(1,3,4,5,6,7,8,10)	Y(1)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(4,8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(10)-Fzk.	Ö(11,13,14,15,16,17,18,19)	Ö(11)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(16)-Mat. Ö(15,17)-S.B. Ö(19)-Trk.	8 Yönetici 8 Öğretmen 16 Katılımcı
2.Mesleki yönlendirme yapılmalı	Y(3,6,7,8,9,10)	Y(3,6,7)-S.B. Y(8)-Cog. Y(9)-Mzk. Y(10)-Fzk.	Ö(11,12,13,14,15,17,18,19)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(18,19)-Trk.	6 Yönetici 8 Öğretmen 14 Katılımcı
3.Kariyer günleri yapılmalı	Y(1,2,3,4,6,8,10)	Y(1,2)-Mat. (3,6)-S.B. Y(4,8)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(11,13,14,16,17,19)	Ö(11)-D.K. Ö(13,14)-PDR Ö(16)-Mat. Ö(17)-S.B. Ö(19)-Trk.	7 Yönetici 6 Öğretmen 13 Katılımcı
4.Kurumlararası ve uluslararası iş birliği yapılmalı	Y(1,2,3,4,6,10)	Y(1,2)-Mat. (3,6)-S.B. Y(4)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(14,15,16,17,20)	Ö(14)-PDR Ö(16,20)-Mat. Ö(15,17)-S.B.	6 Yönetici 5 Öğretmen 11 Katılımcı
5.Veliler ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılmalı	Tüm Yöneticiler	Mat., S.B., D.K., Cog., Mzk, Fzk.	Tüm Öğretmenler	Mat., S.B., D.K., Cog., Mzk, Fzk. Trk., PDR.	10 Yönetici 10 Öğretmen 20 Katılımcı
6.Görsel sunumlar zenginleştirilmeli, sanat ve tiyatro sürece dahil edilmeli	Y(3,4,6,7,8,9)	Y(3,6,7)-S.B. Y(4,8)-Cog. Y(9)-Mzk.	Ö(11,12,13,14,15,16,17,18,19,20)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(18,19)-Trk. Ö(16,20)-Mat	6 Yönetici 10 Öğretmen 16 Katılımcı
7.Ödüllendirme mekanizması geliştirilmeli	Y(2,3,4,6,7,10)	Y(2)-Mat. Y(6,7)-S.B. Y(8)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(13,14,15,17,19,20)	Ö(13,14)-PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(19)-Trk. Ö(20)-Mat.	6 Yönetici 6 Öğretmen 12 Katılımcı
8. Toplumsal normlara aykırı olmayan bir fenomen oluşturulmalı	Y(3,5,7)	Y(3,7)-S.B. Y(5)-D.K.	Ö(11,12,14,17,18)	Ö(11,12)-D.K. Ö(14)-PDR. Ö(17)-S.B. Ö(18)-Trk.	3 Yönetici 5 Öğretmen 8 Katılımcı

Çalışmaya katılan İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan idareci ve öğretmenler, MEB 2023 vizyonunda yer alan iyi örnekler paylaşımının artırılması hedefinin faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Tablo 5 incelendiğinde eşit sayıda öğretmen ve yönetici 'öğretmen-öğrenci etkileşimi artırılmalı' fikrini belirttikleri görülmektedir. Katılımcılara göre, bu durum MEB 2023 vizyonunda yer alan iyi örnekler paylaşımının artırılması hedefine olumlu katkı sağlayacaktır. 'Mesleki yönlendirme yapılmalı' görüşünü dile getiren yönetici ve öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin çok yüksek olmaması dikkate alındığında, kendilerinin kariyer planlamalarına yardımcı olması açısından mesleki yönlendirme yapılmasını istedikleri söylenebilir.

'Kariyer günleri yapılması' görüşünü belirten öğretmen ve yöneticiler, İmam Hatip Okullarından mezun olup iyi bir yere gelmiş kişilerin (doktor, akademisyen, siyasetçi, sanatçı vb.) veya alanında uzman kişilerin mezun oldukları okullara giderek seminer vermelerinin öğrencileri umutlandıracağı ve iyi örnek teşkil edeceğini belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğretmen ve yöneticiler, 'kurumlararası ve uluslararası iş birliği yapılmalı' fikrini ileri sürerek, farklı düzeydeki okullar ve yurtdışındaki eğitim kurumları arasında iş birliği yapılmasının ve ortak yarışmalara katılımın desteklenmesinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Yönetici ve öğretmen tüm katılımcılar, 'Veliler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılmalı' görüşünü dile getirmişlerdir. Öğretmen ve yöneticilerin okul-aile birliği ve yerel-ulusal sivil toplum kuruluşları ile iş birliğinin artırılmasını önemsedikleri, yakından uzağa ilkesi kapsamında uluslararası iş birliklerinin yapılmasının önemli olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Çalışmaya katılan yöneticilerden sadece sözel branşta olanlar (Sosyal Bilgiler, Coğrafya ve Müzik), sayısal-sözel branş fark etmeksizin öğretmen katılımcıların ise tamamı 'Görsel sunumlar zenginleştirilmeli, sanat ve tiyatro sürece dâhil edilmeli' görüşünü dile getirmişlerdir. Öğretmenlik yapan katılımcıların anlatımın görsel ve sanatsal faaliyetlerle desteklenmesinin öğretimi kolaylaştırdığı ve öğrenilen bilgilerin uzun süreli hafızada kalıcılığı sağladığı düşündükleri anlaşılmaktadır. 'Ödüllendirme mekanizması geliştirilmeli' fikrini ileri süren katılımcılar, iyi örnekler paylaşımı yapan öğretmenlere hizmet içi puan verilmesi ve başarı belgelerinin artırılmasını önermişlerdir. Az sayıda katılımcı ise, 'toplumsal normlara aykırı olmayan bir fenomen oluşturulmalı' fikrini ileri sürerek, toplumsal normlara aykırı davranışlara yasal yasak getirilmesi gerektiğini, aile ve okulun aldığı tedbirlere rağmen öğrencilerin sosyal medya kanallarından olumsuz etkilenebildiklerini belirtmişlerdir.

1.5. Katılımcıların MEB 2023 Vizyonunda Yer Alan Okullar Arası Başarı Farkının Azaltılması Hedefi Hakkındaki Görüşleri

Okul yöneticisi ve öğretmenlerin MEB 2023 vizyonunda yer alan okullar arası başarı farkının azaltılması hedefine ilişkin görüşlerini içeren bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

MEB 2023 vizyonunda yer alan okullar arası başarı farkının azaltılması hedefine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri

Katılımcılar tarafından ileri sürülen görüşler	Yönetici Katılımcılar	Branşları	Öğretmen Katılımcılar	Branşları	Toplam
1. Fiziki imkân ve öğretici kadrolarının nitelik ve niceliğinin artırılması	Yönetici ¹ (1,3,5,6,7,8,9)	Y(1)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(5)-D.K. Y(8)-Cog. Y(9)-Mzk.	Öğretmen 11,12,13,14, 15,17,19,20	Ö (11,12)-D.K. Ö (13,14)-PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(19)-Trk. Ö(20)-Mat.	7 Yönetici 8 Öğretmen 15 Katılımcı
2.Türk okul mimarisi geliştirilmesi	Y(5,6,7,8,9)	Y(8)-Cog. Y(5)- D.K. Y(6,7)-S.B. Y(9)-Mzk.	Ö(11,12,15, 17)	Ö(12)- D.K. Ö(15)-S.B.	4 Yönetici 2 Öğretmen 6 Katılımcı
3.Öğretimde daha fazla etkinlik yapılması	Y(1,2,3, 7,10)	Y(1,2)-Mat. Y(3,7)-S.B. Y(10)-Fzk.	Ö(13,14,15, 16,17,19,20)	Ö(13,14)-PDR Ö(15,17)- S.B. Ö(16,20)-Mat. Ö(19)-Trk.	5 Yönetici 7 Öğretmen 12 Katılımcı
4.Ekonomik program belirlenmesi	Y(1,2,5,6, 7,8,10)	Y(1,2)-Mat. Y(5)-D.K.	Ö(13,16, 17,20)	Ö(13)-PDR. Ö(16,20)-Mat.	7 Yönetici 4 Öğretmen

¹Yönetici (Y), Öğretmen (Ö), Sosyal Bilgiler (S.B.), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (D.K.), Matematik (Mat), Müzik (Mzk), Fizik (Fzk), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (PDR), Türkçe (Trk), Coğrafya (Cog) olarak kısaltılmıştır.

		Y(6,7)-S.B. Y(10)-Fzk.		Ö(17)-S.B.	11 Katılımcı
5.Veli ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi için aile eğitimi kursları yapılması	Y(1,3,4,5,6,7,8,9)	Y(1)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(4,8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(9)-Mzk.	Ö(12,13,14,15,16,17,18,19)	Ö(12)-D.K. Ö(13,14)- PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(16)-Mat. Ö(18,19)-Trk.	8 Yönetici 8 Öğretmen 16 Katılımcı
6.Kurum kültürü geliştirilmesi	Y(2,3,4,5,6,7,8,9)	Y(2)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(4,8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(9)-Mzk.	Ö(11,12,13,14,15,16,17,18,19)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)- PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(16)-Mat. Ö(18,19)-Trk.	8 Yönetici 9 Öğretmen 17 Katılımcı
7.Proje okulu ve %10'luk dilimin kalkması	Y(1,2,4,7,10)	Y(1,2)-Mat. Y(4)-Cog. Y(7)-S.B. Y(10)-Fzk.	Ö(12,13,14,16,17,18,20)	Ö(12)-D.K. Ö(13,14)-PDR. Ö(17)-S.B. Ö(18)-Trk. Ö(16,20)-Mat.	5 Yönetici 7 Öğretmen 12 Katılımcı
8.Proje okullarının yaygınlaştırılması	Y(1,2,8,10)	Y(1,2)-Mat. Y(8)-Cog. Y(10)-Fzk.	Ö(13,14,16,18,20)	Ö(13,14)-PDR. Ö(18)-Trk. Ö(16,20)-Mat.	4 Yönetici 5 Öğretmen 9 Katılımcı
9.Okulların kontenjanının olması	Y(1,3,5,7,8,9,10)	Y(2)-Mat. Y(3,6,7)-S.B. Y(8)-Cog. Y(5)-D.K. Y(9)-Mzk. Y(10)-Fzk.	Ö(11,12,13,14,15,16,17,18,19)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13,14)- PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(16)-Mat. Ö(18,19)-Trk.	8 Yönetici 9 Öğretmen 17 Katılımcı
10.Meslekte liyakat şartının aranması	Y(3,5,8,9)	Y(3)-S.B. Y(5)-D.K. Y(8)-Cog. Y(9)-Mzk.	Ö(11,12,14,15,17,19,20)	Ö(11,12)-D.K. Ö(14)- PDR. Ö(15,17)-S.B. Ö(19)-Trk. Ö(20)-Mat.	4 Yönetici 7 Öğretmen 11 Katılımcı
11.Sınavlar kaldırılması	Y(3,4,5,7,9)	Y(3,7)-S.B. Y(4)-Cog. Y(5)-D.K. Y(9)-Mzk.	Ö(11,12,13,17,19)	Ö(11,12)-D.K. Ö(13)-PDR. Ö(17)-S.B. Ö(19)-Trk.	5 Yönetici 5 Öğretmen 10 Katılımcı
12.Karma eğitim yaygınlaştırılması	Y(9)	Müzik	Ö(14,17,18)	Ö(14)-PDR Ö(17)-S.B. Ö(18)-Trk.	1 Yönetici 3 Öğretmen 4 Katılımcı

Çalışmaya katılan öğretmenler genel olarak İmam Hatip Ortaokullarının diğer okullardan daha başarılı olduğunu dile getirmiştir. Buna gerekçe olarak okulun fiziki imkânlarını, öğretici kadrolarının yeterliliğini ve öğretimde daha fazla etkinlik yapılmasını göstermişlerdir. Okullar arasında başarı farkının azaltılması hedefine ilişkin bazı öğretmenler bunun mümkün olabileceğini belirtirken, bazıları karamsar bir yaklaşımla başarı seviyesi düşük okulları göz önünde bulundurarak bunun imkânsız bir hedef olduğunu ifade etmişlerdir.

MEB 2023 vizyonunda yer alan okullar arası başarı farkının azaltılması hedefine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin sunulduğu Tablo 6 incelendiğinde, yönetici ve öğretmenlerin en fazla 1,3,5,9'da yer alan görüşleri ileri sürdükleri görülmüştür. Branşı Müzik öğretmeni olan bir kadın yönetici ve branşları Sosyal Bilgiler, Rehberlik ve Türkçe olan 3 öğretmen olmak üzere toplam 4 kişi karma eğitimin başarıyı artırdığı görüşünü dile getirmişlerdir. Karma eğitimin başarıyı artırdığı görüşünde olan öğretmenlerin tamamının cinsiyeti kadındır. Bu görüşün daha az söylenmesinde görüşme yapılan okulların İmam Hatip Okulları olmasının, erkek öğretmenlerin bu konuda daha farklı düşünmeleri veya çekimser kalmayı tercih etmelerinin etkili olduğu söylenebilir. 11 katılımcı 'meslekte liyakat şartının aranması' fikrini belirtmiştir. Bu fikri özellikle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Matematik ve Fizik branşlarında olan yönetici ve öğretmenler ifade etmiştir. Bu katılımcılar, öğretmenlerin izlenip değerlendirilmesi gerektiğini de vurgulamışlardır. 20 katılımcının yarısının dile getirdiği 'sınavların kaldırılmasının başarıyı artıracığı' görüşü ağırlıklı olarak Sosyal Bilgiler, Coğrafya, Din Kültürü, Türkçe olmak üzere sözel branşlardaki katılımcılardan gelmiştir. 17 katılımcı 'kurum kültürünün oluşturulması' ve 'okulların kontenjanı olması' fikrini ileri sürmüştür. Bu görüş hem Sosyal Bilgiler, Coğrafya gibi sözel alanlardan hem de Matematik ve Fizik gibi sayısal branş öğretmen ve yöneticileri tarafından dile getirilmiştir. Öğrenci sayısının bir okulda en fazla 500 öğrenci olması ve bu sayıyı aşmaması gerektiği de katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. 'Proje okulu ve %10'luk dilim kalkmalı' görüşü ise genellikle proje yapma olanağı daha fazla olan Matematik ve Fizik gibi sayısal alanlar tarafından belirtilmiştir. 16 katılımcı, 'veli ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi için aile eğitimi kursları yapılması' görüşünü dile getirmiştir. 4 idareci ve 2 öğretmenin dile getirdiği 'Türk okul mimarisi geliştirilmeli fikri kapsamında, Türk ilköğretim okullarının belli bir mimari yapıda tasarlanması, dışarıdan bakıldığında yapının hem bir okul olduğunu göstermesi hem de Türk mimarisini yansıtmaları gerektiği vurgulanmıştır. Katılımcılar, okullarda yemekhanenin alt katlarda olması gibi tasarlanmasından ziyade daha ferah olan teras katlarda olması, kütüphanenin kolay ulaşılır ve ilgi çekici şekilde tasarlanması, sınıfların öğrenci potansiyeline göre genişlik ve yüksekliğinin ayarlanması (Osmanlı döneminde bazı kurumlar belli sayıda öğrencinin 1 saat ders süresince ihtiyacı olacak oksijeni barındıracak şekilde yüksek tavanlı yapılması gibi) ve öğrencilerin vakit geçirebileceği doğal alanların bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. 'Öğretimde etkinlik sayısının artırılması' fikri ise ağırlıklı olarak sayısal branşlardaki katılımcılardan gelmekle birlikte Sosyal Bilgiler gibi sözel branşlardaki katılımcılar tarafından da ifade edilmiştir. Öğretmen ve idareciler okulların fiziki donanımının ve öğretici kadrosunun nitelik ve niceliğinin artırılmasının başarıyı artıracığını belirtmişlerdir. 'Ekonomik programın belirlenmesi' görüşünü öğretmenlerden çok idareciler, 'öğretimde etkinliklerin artırılması' gerektiğini ise idarecilerden çok öğretmenler dile getirmiştir. Ekonomik planının yapılması gerektiğini savunan katılımcılar, devletin ortaokullara bütçe ayırması gerektiğini, öğrenci başına ödenek veya ailelerden aidat alınmasının yasallaşması ve çocuk sayısına göre devletin ailelerden vergi alması gerektiğini ifade etmişlerdir

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

MEB 2023 Vizyonu'nun İmam Hatip Okulları ile ilgili hedeflerine ilişkin gerçekleştirilen bu çalışmada, katılımcıların ilgili hedeflerin uygulanabilirliğine ilişkin görüş ve önerileri ortaya konmuştur. Çalışmada, MEB 2023 vizyonunda yer alan İmam Hatip Ortaokulları ile yükseköğretim kurumları arasında iş birliğinin artırılması konusunda açık, şeffaf ve uygulanabilir bir prosedür eksikliği olduğu saptanmıştır. Yükseköğretim kurumlarında bu iş birliğinin artırılması aşamasında hangi kurum ve kişilerin yetkili olacağı, ne şekilde bir iş birliği yapılacağı, kimlerin görev alacağı, düzenlemelerin ne şekilde olacağı konularında yeterli bir açıklamanın mevcut olmadığı belirlenmiştir. MEB 2023 vizyonunda yer alan iyi örnekler paylaşımının artırılması hedefi, bu araştırmanın katılımcılarının tamamı tarafından gerekli ve önemli bulunmuştur. Ayrıca MEB 2023 vizyonunun uzun vadeli bir hedef yerine, üç yıllık bir süreci kapsayan belge niteliğinde olmasından dolayı vizyonların uzun vadeli planları içeren yapıda tasarlanması eğitim politikalarının gerçekçi ve sistematik bir şekilde sürdürülebilmesi açısından önem taşımaktadır. Vizyon belgelerinin, eğitimde 5, 10, 20, 30, 40-50 yıllık

planlamalar şeklinde hazırlanması eğitim sistemine olan güveni artırmasının yanı sıra yetiştirilmek istenen insan profiline de sağlam zeminde olmasını mümkün kılacaktır. 2023 MEB vizyonunun ana ögesinin birey ve onun bütünsel gelişimi olduğu dikkate alındığında 3 yıllık bir plan yerine uzun vadeli gelişim odaklı hazırlanması önerilmektedir.

Bu araştırmada katılımcılar, MEB 2023 vizyonunda yer alan 'İmam Hatip Ortaokulları ile yükseköğretim kurumları arasında iş birlikleri artırılacak' hedefiyle ilgili olarak hangi alanda ve ne şekilde iş birliği olacağına ilişkin prosedür belirlenmesi gerektiğini, MEB ve yükseköğretimin bu konuda iş birliği içinde çalışmasının yerinde olacağını, iş birliğinin sadece İlahiyat Fakülteleriyle sınırlı kalmaması gerektiğini, fakülteler tarafından verilecek akademik danışmanlığın gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar, 'İmam Hatip Okullarının müfredat, ders yapısı ve dil yeterlilikleri iyileştirilecek' hedefine ilişkin olarak Arapça'nın zorunlu ve gramer ağırlıklı olmasının ve ders saatinin fazla olmasının bu dili öğrenilmesini zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Öğretmen ve idareciler, müfredatın Hz. Muhammed'in hayatı, Siyer ve Temel Dini Bilgiler gibi derslerle tekrarlandığını, ders saatlerinin fazla olduğunu, fakat Din kültürü dersinin seçmeli ders olması gerektiğini, bu ders kapsamında dinin özünün verilmesinin doğru olacağını, kültür eğitimi alanının Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi derslerinde verilmesi gerektiğini, ders kitaplarının yeterli olmadığını, ders kitaplarının bölge ve il bazlı hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar, öğrenciye göre LGS'ye yönelik müfredat tasarlanmasını ve bazı derslerde öğretim süresinin artırılmasını önermişlerdir. Katılımcılar, 'iyi örnekler paylaşımının artırılması' ve 'toplumsal sorumluluk ve gönüllük programları ile model uygulamalarının İmam Hatip Okulları tarafından hayata geçirilmesi' ile ilgili olarak bu paylaşımların yaygınlaşmasının faydalı olduğunu, toplumsal sorumluluk projelerinin etkili olduğunu ve bunların öğretmen-öğrenci etkileşimini artırdığını ifade etmişlerdir.

MEB 2023 vizyonunda yer alan okullar arası başarı farkının azaltılması hedefine ilişkin katılımcılar 'meslekte liyakat şartının aranması' görüşünü dile getirmiştir. Hem MEB'e bağlı hem de YÖK'e bağlı kurumlarda başarı farkının dengelenebilmesi için personel ve öğrenci alımlarında liyakatin başat öge olarak ön plana çıkarılmasının etkili olacağı düşünülmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının araştırma üniversitesi olmalarının sağlanabilmesi için gerekli adımlardan biri kurumda görev yapan akademik personel tarafından proje yapılmasıdır. Bu araştırmada elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak MEB-YÖK iş birliği ile projeler yürütülmesi çift yönlü olarak ülke kalkınmasında katalizör görevi üstlenecektir. Bu amaçla çalışma bulgularında değinilen akademik koçluk düşüncesi aktif hale getirilmedi. Bunların işlevsellik kazanabilmesi ve çalışmada vurgulanan fakülte ziyaretlerinin yapılması akreditasyon düşüncesinin temeli olduğu için eğitim fakültelerinin lisans programlarında Öğretmenlik Uygulaması, Okul Deneyimi gibi derslerde MEB'e bağlı okullar ile iş birliği kurularak uygulama sahası bu okullar yapılmakta ve lisansüstü programlarda da uygulamaya yönelik yapılan çalışmaların çoğunluğu MEB'e bağlı okullarda yürütülmektedir. Bu nedenle eğitim fakülteleri lisans ve lisansüstü programlarının akreditasyon faaliyetlerine yönelik çalışmaların yapılması ve ihtiyaç analizlerinin göz önünde bulundurulması ve bu konuda yapılan bilimsel çalışmalarla desteklenmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, branşlara göre kadın ve erkekler öğretmen ve idareciler arasında müfredatın, dini içeriğin azaltılması-artırılması konusunda görüş farklılıkları olduğu saptanmıştır. Katılımcılar arasında dil yeterlilikleri açısından Arapça dersinin seçmeli veya zorunlu olması hakkında da görüş ayrılıkları tespit edilmiştir. Öğretmenler arasında cinsiyete göre okul başarısının artırılması amacıyla karma eğitime geçilmesinin önerilmesi açısından farklılıklar bulunmaktadır. Katılımcılar yükseköğretim kurumları ile iş birliğinin artırılması, akademik koçluk ve iyi örnekler paylaşımının hayata geçirilmesi ve yaygınlaştırılması, dil yeterliliklerinin geliştirilmesi konusunda hem fikirdirler.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular önceki araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Ceylani (2020)'nin çalışmasında MEB 2023 vizyonunun uygulanabilirliğinin politik istikrara, uygun dönütlere, eğitim finansman politikalarının etkinliğine ve insan kaynaklarının etkili kullanılmasına bağlı olduğu belirtilmiştir. Bazı çalışmalarda MEB 2023 vizyonunda öğretmenlerin birtakım belirsizlikler gördükleri tespit edilmiştir (Çelik, 2019; Yılmaz ve Öngören, 2019). Bu çalışmada da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmen ve yöneticiler, bu konuya ilişkin tutarlı ve anlaşılır açıklamalar getirilmesi ve uygulanabilir politikalar geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Duran ve Kurt (2019)'un çalışmasında, öğretmenlerin bölge veya şehirlerdeki imkânsızlıklardan, sözleşmeli ve ücretli öğretmen sorunundan ve vizyonun kısa vadeli olmasından dolayı MEB 2023 vizyonunda yer alan başarının artırılması hedefini gerçekleştiremedikleri ve vizyonun Türkiye şartlarında uygulamaya konulması konusunda kaygısı taşıdıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmada da benzer bulgular elde edilmiş, katılımcıların okullar arasında başarı farkının azaltılması ve bunun nasıl yapılacağı konusunda kaygı taşıdıkları belirlenmiştir. MEB 2023 vizyonuna ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin ele alındığı bir çalışmada, katılımcıların çoğunluğunun vizyon belgesinin içeriğinin kapsayıcı olması, tüm eğitim paydaşlarını dikkate alması, eğitim kökenli bir bakan tarafından hazırlanması açısından vizyona ilişkin olumlu görüş belirttikleri saptanmıştır (Doğan, 2019). Aynı çalışmada katılımcıların altyapı yetersizliklerinden dolayı vizyon belgesini uygulanabilir bulmadıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmada da, okul yöneticisi ve öğretmenlerden oluşan katılımcılar vizyon belgesindeki hedeflere başarılı bir şekilde ulaşmayı sağlayacak şeffaf ve uygulanabilir bir prosedür belirlenmediğini, alt yapı yetersizlikleri olduğunu, bu nedenle vizyondaki hedeflere pratikte ulaşılması konusunda şüphe içinde olduklarını ifade etmiştir.

Diğer çalışma sonuçlarında da vizyonun teoriden pratiğe geçirilmesi konusunda eleştirel değerlendirmeler yapılmıştır. Örneğin, Ertürk (2020)'ün çalışmasında MEB 2023 vizyonunda ifade edilen ve yapılması planlanan yeniliklerin okul gelişimi, insan kaynakları, finansman, teftiş ve rehberlik hizmetleri açısından sorunlara çözüm getirip getirmediği değerlendirilmiştir. Çalışmada, MEB 2023 vizyonunun eğitim yönetimi alanında olumlu yönde yenilikler planlandığı, fakat yapılması planlanan bu yeniliklerin var olan sorunlara çözüm getirme noktasında yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. MEB 2023 vizyonunun girişimcilik eğitiminin geleceğini nasıl etkileyeceğine yönelik yapılan bir değerlendirme çalışmasında, 2023 vizyonunda girişimcilik eğitimi ve becerisinin kazandırılmasının sosyal girişimcilik eğitime indirgenmesi bu nedenle bireylere girişimcilik becerisini kazandırmada yetersiz kalacağı eleştirisi yapılmıştır (Tarhan, 2019). Aynı çalışmada, girişimcilik becerisinin kazandırılmasında kullanılacak yöntemlerin eksikliğine dikkat çekilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgularda da benzer yöntem sorunları tespit edilmiştir. Vizyonda öncelikle kavram ve hedeflere yönelik tanımlamalarda eksiklikler bulunmaktadır. Vizyonun uygulanması aşamasında kullanılacak yöntem ve araçlar konusunda belirsizlikler olduğu gibi, sonrasında değerlendirmenin nasıl yapılacağına ilişkin eksiklikler de bulunmaktadır. MEB 2023 vizyonundaki bu eksikliklerin giderilmesi için belgenin yapılan bilimsel çalışmalardan elde edilen ampirik bulgulara göre revize edilmesi gerekmektedir.

MEB 2023 Vizyonunun kapsamı ve amaçları dikkate alındığında, alanyazında bu konuda yeterli sayıda çalışma yapılmadığı rahatlıkla söylenebilir. MEB 2023 vizyonu ile ilgili şu ana kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde, vizyonun tanımı ve vizyona ilişkin olumlu-olumsuz öğretmen görüşleri, 2023 vizyonunun uygulanabilirliğine yönelik öğretmen ve yönetici görüşleri, girişimcilik, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi, eğitim yönetimi (sorunlara çözüm getirip-getirmediği) konularının ele alındığı görülmektedir. 2023 Vizyonunda yer alan bir alana özgü hedeflerin bir bütün olarak hem öğretmen hem de yöneticilerin görüşlerine başvurularak ele alındığı spesifik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, literatürdeki bu eksikliği gidermeye yönelik çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır.

MEB 2023 Vizyonunun uygulamaya geçirilmesi aşamasında iş birliğinin artırılması açısından yükseköğretim kurumları ve Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda kimlerin birlikte çalışacağı, her iki kurumda öğrenim gören öğrencilerin projeye dahil edilip edilmeyeceği, dahil edileceklerse sürecin nasıl işleyeceğine ilişkin yönergelerin hazırlanmasına ihtiyaç vardır. Hazırlanacak bu yönergelerin vizyonunun işlevselliğini artıracığı düşünülmektedir. İmam Hatip Okullarının müfredat, ders yapısı ve dil yeterliliklerinin iyileştirilmesi hedefi ile okullar arasında başarı farkının azaltılması hedeflerinin ne şekilde, hangi uygulamalar ile gerçekleşeceği konusundaki belirsizliklerde ortadan kaldırılması gerekmektedir. 2023 vizyonunun MEB’de uygulayıcısı olacak eğitimcilerin vizyonun uygulama aşamasının nasıl gerçekleştirileceğine dair endişelerinin de giderilmesine yönelik çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır.

Bu çalışmanın sonuçları, İmam Hatip Ortaokulları ile yükseköğretim kurumları arasında iş birliğini artırmaya ve akademik koçluğu teşvik etmeye yönelik planlar yapılmasının ve sistemli bir şekilde hayata geçirilmesini gerekli olduğunu ortaya koymaktadır. Bunu gerçekleştirmek için okul-üniversite ve akreditasyon kurumları ile iş birliği önerilebilir. Yükseköğretim kurumlarında iş birliğinin artırılması aşamasında hangi kurum ve kişilerin yetkili olacağı, ne şekilde bir iş birliği yapılacağı, kimlerin görev alacağı konusunda birtakım belirsizlikler bulunduğu dikkate alındığında bu konuda akreditasyon dernekleri ile eşgüdümlü çalışmalar yürütülmesi yararlı olacaktır. Özellikle akreditasyon düşüncesinde önemli bir yer edinen fakülte ziyaretlerinin yapılması ve seminerler verilmesinin de bu süreçte etkili olacağı düşünülmektedir. İş birliği sadece İlahiyat fakülteleri ile sınırlı kalmamalı, diğer fakülteler (Mühendislik, Tıp, Eğitim gibi) ile de iş birliğine gidilmelidir. İmam Hatip Okullarına özgü, üniversitelerin özellikle İlahiyat fakülteleri akademisyenleri ile birlikte müfredat, il ve bölge bazlı ders kitapları geliştirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Birbirini tekrar eden konuları içeren dersler birleştirilmeli, müfredatı yetiştirmekte zorlanan branşların içeriği sadeleştirilerek ders süresi artırılmalıdır. Sosyal Bilgiler konuları içerisinde yer alan İslam tarihi ünitesinin teorik bilgisinin dini içerikli derslerde verilmesi, Sosyal Bilgiler dersinde ise değer öğretimini pekiştirmeye yönelik etkinlikler yapılması önerilmektedir. İyi örnekler paylaşımı kapsamında etkinlikler düzenleyen ve proje yürüten öğretmenlere MEB tarafından ek ücret, hizmet içi puan yükseltilmesi veya başarı sertifikaları verilerek ödüllendirilmesi, bu paylaşımların artmasında etkili olduğundan önerilmektedir. Kariyer günleri ile mesleki yönlendirmeler yapılmalı, İmam Hatip Ortaokulu mezunları tarafından kurulan derneklerle iş birliği yapılmalı, akademisyenler tarafından okullarda seminerler verilmeli, öğrenci-öğretmen-veli iş birliği artırılmalı, sosyal kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılmalı ve görsel ve sanatsal faaliyetler artırılmalıdır.

Dil yeterliliklerini geliştirme için yaz kursları açılmalı, yabancı öğretmenler getirilmeli, ders saatleri artırılarak öğrenci sayısı azaltılmalıdır. Bazı günler İngilizce-Arapça günü olmalı, turistik yerlerde öğrencilerin turistlerle etkileşimli bir şekilde yabancı dili öğrenmeleri teşvik edilmeli, bu mekanların yakınında öğrencilerin tiyatro yapabilecekleri veya turistlerle oyunlar oynayabilecekleri alanlar yapılmalı, yabancı dil konuşma grupları oluşturulmalı, dil dersleri not ile değerlendirilmemeli ve süreç içerisinde öğrencilerin gözlenmesi gerekmektedir.

Başarı farkının azaltılması için okulların fiziki donanımları iyileştirilerek öğrenci sayısı azaltılmalı, Türk okul mimarisi geliştirilmeli, öğretmenler kişisel mesleki gelişimlerini artırma konusunda teşvik edilmeli, kurum kültürü geliştirilmeli, öğrenci ve veliler bilinçlendirilmeli ve okullara öğrenci başına bütçe ayrılmalıdır. Bu çalışmada bazı katılımcılar tarafından ileri sürülen karma eğitimin başarıyı artıracığı fikrinin gerçekte bir yansımasının olup olmadığını tespit etmek için imkânları elverişli kurumlarda pilot uygulamalar yapılması önerilmektedir.

Alanyazında MEB 2023 Vizyonu ile ilgili genellikle millî eğitim kademesinde görevli eğitimcilerin görüşlerine yönelik çalışmalar yürütüldüğü tespit edilmiştir. Bu nedenle, yükseköğretim

kurumları ile iş birliğinin artırılması hedefi kapsamında benzer çalışmaların yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanları ile de gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Aktan, C.C. (1997). *Değişim ve yeni global yönetim*. İstanbul: Mess Yayınları, No 257.
- Barca, M. ve Balcı, A. (2006). Kamu politikalarına nasıl stratejik yaklaşılabilir, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt. 39 No.2, 29-50.
- Burnside, R. M. (1994). *Visioning: building pictures of the future*. (Ed. Jane Henry ve David Walker) Managing Innovation, London: Sage.
- Ceylani, M. (2020).*Eğitimde 2023 vizyon belgesi'nin uygulanabilirliği hakkında yönetici ve öğretmen görüşleri*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Yüksek Lisans Tezi), Van.
- Christensen, L.B., Johnson, B. R. ve Turner L.A. (2015). *Araştırma yöntemleri: desen ve analiz*. (Ahmet Aypay Çev.). 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Collins, C.J. ve Porras, J.I. (1999). *Şirketinizin vizyonunu oluşturmak: Değişim*. Harvard Business Review (Çeviren: Meral Tüzel). İstanbul: Mess Yayınları.
- Çelik, K. (2019). *Eğitimde 2023 Vizyon Belgesinin "İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Yönetimi" Hedefini Öğretmenler Nasıl Değerlendiriyor?*, İTEAC, TED Üniversitesi, Ankara, (31.11.2019-01.12.2019).
- Çetin, S. (2009). Vizyon yönetimi. Selçuk Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, s.95-103.
- Doğan, S. (2019). 2023 Eğitim vizyonu belgesine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmen görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(2), 571-592 <http://dx.doi.org/10.30703/cije.550345>
- Duran, E. ve Kurt, M. (2019). Eğitim Vizyonuna İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 90-106.
- Durna, U. (2002). *Yenilik yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Erçetin, Ş. (2000). *Lider sarmalında vizyon*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2015). *Eğitimde değişim yönetimi*. Ankara: Pegem akademi.
- Ertürk, A. (2019). 2023 eğitim vizyonu: sorunlara çare mi? *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (PAU Journal of Education)* 48: 321-345. doi: 10.9779/pauefd.537273.
- Ertürk, A. (2020). 2023 Eğitim Vizyonu: Sorunlara çare mi? *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 321-345. doi: 10.9779/pauefd.537273
- MEB, (2018). *2023 eğitim Vizyonu*. Milli Eğitim Bakanlığı. Erişim adresi (10.09.2019): http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf.
- Mingat, A. ve Tan, J.P. (2003). *Tools for education policy analysis*. Washington DC: World Bank.
- Mirze, K. ve Ülgen, H. (2004). *İşletmelerde stratejik yönetim*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Nanus, B. (1992). Visionary leadership: creating a compelling sense of direction for your organization. San Francisco: *Jossey-Bass*, <https://archive.org/details/visionaryleade rs00nanu>.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Porter, M. (1999). *How competitive forces shape strategy, The strategy process*, (H. Mintzberg, Quinn ve Ghoshal), Londra: Prentice Hall.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri: gerçek dünya araştırması*. (Çev. Şakir Çinkır/Nihan Demirkasımoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Solman, U. ve Heinze, R (1995). *Vizyon yönetimi*. İstanbul: Evrim Yayınları Yönetim Dizisi.
- Şimşek, M. Ş. (1998). *Yönetim ve organizasyon*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tarhan, M. (2019). MEB 2023 eğitim vizyonu çerçevesince Türkiye’de girişimcilik eğitiminin geleceğine yönelik bir değerlendirme. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 667-682.
- Yalçın, A. (2002). *Değişim yönetimi*. İstanbul: Nobel Yayınları.
- Yılmaz, K., Öngören, H. (2019). *İlköğretim Öğretmenlerinin MEB 2023 Eğitim Vizyonuna İlişkin Görüş ve Değerlendirmeleri*. UEYAK, Marmara Üniversitesi, İstanbul, (26.10.2019-28.10.2019).